

Nr 75.

Af herr **Hildebrand**, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgiffvare och arbetare.

Den lag om kollektivafstal mellan arbetsgiffvare och arbetare, hvartill förslag framlagts i Kungl. Maj:ts proposition nr 96, afser att i förening med öfriga darsammastädes föreslagna lagar och lagändringar bidra till att skapa ett lugnare och bättre förhållande mellan arbetsgiffvare och arbetare.

Uppgiften är lika stor som vanskelig. Hithörande förhållanden äro i flera afseenden skäligen oklara, i det man för det mesta möter, icke färdigbildad rätt, utan *rätt och rättsuppfattning under bildning*. Lagstiftarens uppgift synes då närmast blifva att söka precisera, till hvilken punkt utvecklingen kan anses ha nått fram, samt att med kodificering af utbildad praxis skapa sådana former och ett sådant laginnehåll, att en fast grund lägges för vidare fortgående utveckling. Uppgiften är tämligen blygsam, men en dylik statsmakternas själfbegränsning synes utgöra den säkraste garantien emot förhastanden, som kunna menligt inverka på utvecklingen och därigenom motverka i stället för främja syftet med lagstiftningsåtgärderna.

Så mycket angelägnare är det emellertid, att man noga söker fastställa, hvad utvecklingen medfört af sådana företeelser, som böra vid lagstiftningsarbetet beaktas. I 1899—1901 års arbetsaftalskommittés betänkande äro de kollektiva aftalen icke tillräckligt beaktade och därmed var hela kommittéförslaget omöjliggjordt såsom grundval för praktisk socialpolitik. Detta fel är helt naturligt rättadt i 1910 års kungliga förslag, där stort utrymme ägnats just de kollektiva aftalen. Utan att här vilja ingå på någon pröfning af förslaget i dess helhet tillåter jag mig rikta uppmärksamheten på, att *en* utvecklingslinje, som synes mig vara af den största både principiella och praktiska betydelse, icke blifvit tillbörligt

uppmärksammas. Det förbiseende, som jag härmed velat påpeka, har naturligtvis alls icke den vikt som bortseendet från kollektivaftalen i 1901 års kommittéförelslag, men det synes dock vara af den natur, att ett påpekande kan anses påkräfdt.

I förslag till lag om kollektivaftal, § 8, läses:

»Under den tid kollektivaftal är gällande, må ej, ändå att annorlunda i aftalet bestämts, af arbetsgifvare eller arbetare, som äro af aftalet bundna, arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd vidtagas

i syfte att åstadkomma ändring i aftalet eller på grund af tvist om tolkning eller tillämpning af aftalet eller för genomförande af bestämmelse i kollektivaftal dem emellan, afsedt att efter den tid gälla,

eller i anledning af annan tvist mellan samma arbetsgifvare och arbetare, innan förhandlig om tvisten ägt rum under opartisk ledning i enlighet med bestämmelse, som därom kan vara i aftalet träffad, eller, där sådan bestämmelse saknas, anmälan om tvisten gjorts hos vederbörande förlikningsman för medling i arbetstvister, samt inför honom förhandlats, eller vederparten vägrat eller underlåtit att på kallelse af förlikningsmannen å tid och plats, som af denne utsatts, ingå i förhandling.»

De stridsmedel, som här beaktas och under vissa förutsättningar förbjudas, äro *arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd*. Någon definition af hvad som bör rätteligen menas med de olika medlen finnes icke, hvilket gör en närmare granskning, i hvad mån uppräknningen kan vara tillfyllestgörande, rätt vanskelig. Nu finnes emellertid ett stridsmedel å arbetaresidan, som kan blifva af den största betydelse och som icke gärna kan rymmas under någon af de angifna termerna. Jag menar den nedsättning af arbetsprestationen, som fått namnet »Ca' canny» och som lämpligen torde kunna på svenskt språk kallas *systematisk prestationsminskning*. För att stödja min mening, att ett tillägg härom bör insättas i § 8, erfordras korta preciseringar af de i paragrafen nämnda stridsmedlens art.

Med *arbetsnedläggelse* menas tydligen både strejk och lockout, d. v. s. i hvarje fall en åtgärd, som afser arbetets fullständiga afstannande. Dessa medel innebära öppen och klar strid. Strejkande eller lockoutade arbetare förklara vanligen *arbetsplatsen i blockad*, hvarmed menas att de söka skrämman bort platssökande och redan engagerade arbetare från arbetsplatsen; äfven transporter af varor, tillverkade å blockerad plats kunna blockeras (t. ex. järnvägsvagnar, ångbåtar etc. med dylika varor). Med *bojkott* åter torde vanligen afses försök att förhindra inköp af vissa varor (bojkott af skodon från viss fabrik, af visst slag af cigarrer etc.); bojkotten

kan också drabba misshagliga personer (försök att hindra viss misshaglig person att skaffa sig mat på arbetarekafé, försök att hindra alla besök på ett matställe, beslut att ej tilltala en arbetskamrat m. fl. mer eller mindre stränga former).

Blockaden förutsätter att öppen strid råder å arbetsplats, äfven om det allenast är på arbetaresidan som man anser konflikten fortgående, sedan arbetsgifvaren skaffat annat folk och har sin tillverkning i full gång. Äfven bojkotten förutsätter öppen strid såsom orsak.

Om sålunda termerna arbetsinställelse, blockad och bojkott direkt afse eller såsom förutsättning kräfvå öppen konflikt, kan tillägget »eller annan därmed jämförlig åtgärd» icke gärna syfta på annat än *åtgärd som innebär eller orsakas af öppen konflikt*.

Ca' canny, som kan öfversättas med »skynda lagon», »tag det med ro», eller dylikt, afser i principiell motsats härtill en latent, svåråtkomlig konflikt, där arbetarna formellt söka stå oansvariga genom att kvarstå i arbetet. Man kan tänka sig som exempel, att arbetarna i en fabrik kräfvå sådan tolkning af vissa aftalsbestämmelser, att de skulle tillföras något större inkomst. Fabriksledningen nekar, och arbetarne prestera under den närmaste tiden 30 å 40 procent mindre arbete per tidsenhet än förut. Rent ekonomiskt ställer sig ett sådant resultat mycket ofördelaktigt för ledningen, och arbetarnes taktik skulle naturligtvis just gå ut på att för ledningen göra *någon* löneökning fördelaktigare än kvarstående vid den låga prestationen. I ett sådant fall har någon öppen konflikt icke yppat sig. Man kan ej anteckna någon arbetsinställelse, och blockad eller bojkott behöfver åtminstone till en början icke förekomma. Arbetarna ha helt enkelt fört öfver striden på ett nytt plan, där det ej alltid är så lätt för arbetsgifvarne att effektivt möta dem. Arbetarna kunna naturligtvis uppsägas, hvarefter blockad af arbetsplatsen vore tänkbar. I alla händelser skulle härmed tillskyndas arbetsgifvaren högst afsevärda olägenheter, större ju mer brådskande arbete han hade att effektuera.

Man kan mycket väl tänka sig en tillfällig prestationsminskning, som är beroende af yttre omständigheter, exempelvis mera hårdbearbetadt material eller dylikt. Hvad jag här afser är uteslutande en prestationsminskning, till hvilken ett flertal arbetare göra sig skyldiga i tydligt syfte att utöfvå sådan påtryckning som förbjudes i § 8. Är det endast en eller ett par arbetare som minska sin prestation, ställer sig saken jämförelsevis mycket enkel, så till vida som afskedanden lättare gå för sig. Fara uppstår egentligen, då något större antal är med om saken, hvarför jag valt uttrycket *systematisk* prestationsminskning.

Den invändning torde göras, att svårigheter kunna möta att konstatera minskning. Jag erkänner att så kan vara fallet inom mindre väl ordnade industrier. Öfverallt där god statistik föres måste arbetsledningen däremot mycket snart, efter någon dag eller ibland efter ett par timmar vara på det klara med, om arbetarna systematiskt nedsätta sin prestation eller icke. Bestämmelsen i § 8 kan naturligtvis endast tillämpas, i den händelse att saken uppenbarligen kan bevisas. Till ofvanstående må läggas, att tydliga försök till sådana prestationsminskningar kunnat iakttagas i vårt land, hvarför saken måste anses vara aktuell. Då man går till en lagstiftning, som bör reglera hithörande förhållanden under någon tid framåt, synes det vara af nöden att man söker i de hithörande fallen förhindra ej blott de mera kända och bättre studerade stridsmedlen *arbetsinställelse*, *blockad* och *bojkott*, utan äfven medtager det farliga stridsmedel, som jag här påpekat, ehuru det ännu icke fått allmänare användning. Lämnar man det nu obeaktadt, kan det komma att spela en stor roll.

Under åberopande af hvad jag här ofvan anfört, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen vid bifall till hvad Kungl. Maj:t i proposition nr 96 föreslagit beträffande lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare måtte i § 8 inskjuta orden systematisk prestationsminskning, så att paragrafen i sin förra del måtte få följande lydelse:

Under den tid kollektivaftal är gällande, må ej, ändå att annorlunda i aftalet bestämts, af arbetsgifvare eller arbetare, som äro af aftalet bundna, arbetsinställelse, *systematisk prestationsminskning*, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd vidtagas,

i syfte att åstadkomma ändring i aftalet eller på grund af tvist om tolkning eller tillämpning af aftalet eller för genomförande af bestämmelse i kollektivaftal dem emellan, afsedt att efter den tid gälla,

eller i anledning af annan tvist mellan samma arbetsgifvare och arbetare, innan förhandling om tvisten ägt rum under opartisk ledning i enlighet med bestämmelse, som därom kan vara i aftalet träffad, eller, där sådan bestämmelse saknas, anmälan om tvisten gjorts hos vederbörande förlikningsman för medling i arbetstvister, samt inför honom förhandlats, eller vederparten

vägrat eller underlåtit att på kallelse af förlikningsmannen å tid och plats, som af denne utsatts, ingå i förhandling;

ej heller må, ehvad aftalet innehåller, sådan åtgärd under aftalstiden vidtagas för att bispringa annan i fall, då för honom gäller förbud mot att själf vidtaga åtgärden.

Stockholm den 6 april 1910.

Karl Hildebrand.